

En række frivillige organisationer er engageret i den norske redningstjeneste, og ved den store fælles øvelse HarbourEx15 i Oslos havn i 2015 var også mange frivillige involveret. ►

Af Niels Johan Juhl-Nielsen / Foto: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Norge: Fællesskab om samfundssikkerhed

700 deltagere fra norske myndigheder, beredskabsorganisationer og frivillige af mange slags var i februar til en to-dages samfundssikkerheds-konference i Oslo. Beredskabsdagsordenen i Norge handler i disse år især om "samordning og samvirke", som var temaet på årets konference. Kampen mod corona-virus blev også introduceret.

Har man overværet Norges nationaldag den 17. maj, for eksempel i Oslo, hørt nordmænd berette om deres landsmænds kamp mod nazismen og/eller hørt nordmænd stolt berette om den norske oliefond, så har man fået en fornemmelse for, hvad man kan kalde den særlige norske selvbevidsthed.

I Danmark oplever vi, at medborgere ved særlige lejligheder taler om samfundssind. I Norge taler man om - og ønsker at praktisere - hvad man kalder samfundssikkerhed.

I Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) skal man have overblik over risici og sårbarhed i samfundet og være drivende i arbejdet med at forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hændelser. DSB skal sørge for et godt beredskab og en effektiv ulykkes- og krisehåndtering.

DSB er en del af Justits- og beredskabsdepartementet, som udover samfundssikkerhed også har ansvaret for bl.a. redningstjenesten. Emnet samfundssikkerhed er genstand for årlige konferencer med deltagere fra alle dele af den norske centraladministration, fra lokale og regionale myndigheder samt organisationer der beskæftiger sig med norsk beredskab, herunder erhvervsliv og frivillige af mange kategorier. I februar 2020 samlede DSB-konferencen 700 deltagere til en to-dages konference i det centrale Oslo. Den ansvarlige minister deltager gerne på disse konferencer, og der uddeles hvert år en samfundssikkerhedspris.

I år var der givet plads til, at direktøren for den norske sundhedsstyrelse, Helene Brandstorp, kunne indlede konferencen

for at forberede deltagerne på den coronavirus-udfordring, det norske samfund på det tidspunkt stod foran.

Sandsynligt at noget usandsynligt sker

Hvor det er et kendetegn ved Sverige og svensk beredskab, at landet har været præget af en neutralitetspolitik, så er det et kendetegn ved det norske beredskab, at man efter Murens fald har været igennem en revitalisering, som indledtes med rapporten "Et sårbart samfund" (2000). Rapporten, der afvikler det isolerede krigsberedskab, indledes med et citat af den græske filosof Aristoteles: "Det er sandsynligt, at noget usandsynligt vil ske". Fredstidskriser blev således en selvstændig præmis for beredskabsarbejdet i det civile samfund.

Totalforsvaret er i Norge en fællesbetegnelse for det militære forsvar og det civile beredskab. Begrebet omfatter gensidig støtte og samarbejde mellem forsvar og beredskab for at forebygge, planlægge for og håndtere kriser i fred, sikkerhedspolitiske kriser, væbnet kamp og krig.

Fylkeberedskabsråd

Som et geografisk set stort land har Norge omfattende beredskabsudfordringer, der rækker ud over by og land med fjelde og havet med en langstrakt kompliceret kyst (Rusland!). Den norske redningstjeneste ledes af politiet. Norge har erfaring med krig og har for en sådan tilstand fortsat et tjenstgørende civilforsvar. Civilforsvaret kan dog også – under regional ledelse - aktiveres under særlige omstændigheder i fredstid. Kommunerne har en beredskabspligt, og regionalt har fylkesmanden en væsentlig funktion som såvel tilsynsmyndighed som koordinator. Røde Kors har i Norge en særlig status som en frivillig organisation. Yderligere har Norge et frivilligt redningsforum, som koordinerer frivilligindsatsen.

Det regionale niveau er centralt for koordinationen af det norske beredskab. I kølvandet på Sårbarhedsudredningen fra 2000 valgte DSB løbende at udsende risikooversigter med angivelse af forskellige scenarier i form af risiko- og sårbarhedsanalyser. Kommunernes lokale risiko- og sårbarhedsanalyser (ROS-analyser) danner udgangspunktet, som herefter samles på regionalt niveau

(fylken). Fylkesmanden leder selv et Fylkesberedskabsråd på det regionale niveau, og ved rådgivning og tilsyn er fylkesmanden således en central institution for det norske beredskab.

Kommunale beredskabsråd

Kommunerne har en central rolle i arbejdet med samfundssikkerhed. Kommunerne skal udvikle trygge og robuste lokalsamfund og har et grundlæggende ansvar for at beskytte befolkningen og bidrage til at opretholde de kritiske samfundsfunktioner. Denne rolle er tydeliggjort gennem bestemmelserne om kommunal beredskabspligt.

Fylkesmanden arbejder for og understøtter kommunerne i deres arbejde, bl.a. ved kommunale beredskabsråd. Disses opgave er at samle de centrale aktører og i såvel krise- som i såkaldt fredstid at fastholde et fokus på beredskabet. Det sker gennem risiko- og sårbarhedsanalyser, gensidige orienteringer, planlægning af øvelser og evalueringer, præsentation og diskussion af beredskabsplaner, gennemgang af eventuelle tilsynsrapporter mv.

I de kommunale beredskabsråd sidder repræsentanter for alle dele af det lokale beredskab, dvs. brand, politi, sundhed, madtilsyn, repræsentanter for kritisk infrastruktur

Niels Johan Juhl-Nielsen

- Næstformand i Sociale Entreprenører i Danmark. Tidligere ansat ved bl.a. kommunale og regionale myndigheder og Københavns Brandvæsen. Har de seneste 25 år haft fokus på katastrofer og bæredygtighed, både professionelt og frivilligt.
- Underviser i Robust Borger/BorgerBeredskabet.

I november og i februar har der været afholdt samfundssikkerhedskonferencer i Sverige og Norge, og Niels Johan Juhl-Nielsen har deltaget i dem begge. Dette er den anden af hans to rapporter om status i broderlandenes beredskab. Se artiklen fra Sverige i forrige nummer.

De norske beredskabsmyndigheder forsøger at udvikle en forståelse for, at borgeren i en krisituation selv skal være i stand til at opretholde et eget beredskab i de første 72 timer – helt på linje med de opfordringer, Beredskabsforbundet kommer med i Danmark på kurserne under BorgerBeredskabet.

Norge går sine helt egne veje, hvad angår alarm og kommunikation.

tur, frivillige organisationer og civilforsvar. I FORF (Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum) samarbejder de frivillige organisationer, som er engageret i den norske redningstjeneste. Uden sammenligning er Røde Kors her den største frivillige aktør med 380 lokalforeninger, 150.000 medlemmer og 50.000 aktive. De øvrige foreninger er "NAKs Flytjeneste, Norske redningshunder, Norsk Folkehjelp Sanitet, Norsk Grotteforbund, Norsk Radio Relæ Liga og Speidernes Beredskapsgruppe".

I et land som det norske - hvor mange bor udenfor centrene - giver det god mening for beredskabsmyndighederne at udvikle en forståelse for et 72 timers eget beredskab i en krisituation, hvor borgeren selv skal være i stand til at opretholde et eget beredskab. DSB har derfor centralt udarbejdet

omfattende information herom, men også mere generelt. Se: www.sikkerhverdag.no

Med ansvaret for samfundssikkerheden er det DSB, der skal have fokus på f.eks. metodeudvikling i beredskabet og på, at landet råder over tilstrækkelige værnemidler ved pandemi. Siden 2002 har DSB blandt landets kommuner desuden gennemført en spørgeundersøgelse om en status for samfundssikkerheds- og beredskabsarbejdet i kommunen. Resultatet af en sådan undersøgelse giver de nationale myndigheder et overblik og inspirerer til yderligere forbedringer til støtte for arbejdet med at reducere sårbarheden og øge modstandskraften.

Norge går sine helt egne veje, hvad angår alarm og kommunikation:

Som noget helt specielt har hver af de tre beredskabsetater deres egen alarmcentral: Brand (110), ambulance (113) og politi (112).

Men samtidig arbejder hele beredskabet sammen i Nødnett, et lukket og sikkert kommunikationsnetværk for nødberedskaberne i Norge. Nødnett bruges både til kommunikation internt i de enkelte beredskaber og til samarbejde på tværs af beredskaberne med andre beredskabsaktører, når der

er et behov for det. Siden 2016 har Nødnett endda været koblet sammen med det svenske nationale beredskabsnetværk, Rakel. Se mere på: www.vimeo.com/204510231 og www.nodnett.no

Plads til forbedringer

For en mangeårig deltager i DSB's Samfundssikkerhedskonferencer er en vis stolthed blandt deltagerne over det norske beredskab ikke til at tage fejl af. I år skinnede det dog igennem, at beredskabet på Svalbard og i Finnmarken ressourcemæssigt er udfordret til det yderste.

Men også fra et helikopter-perspektiv lød kritiske toner. Ifølge fylkesmand Knut Storberget (tidligere justitsminister) er der fortsat plads til forbedringer i det norske beredskab. Storberget gjorde opmærksom på, at krisehåndtering er et fragmenteret politikområde.

Selv om der foregår en omfattende udredningsaktivitet, så bliver den sjældent fulgt op af handlinger, udtalte han. Yderligere mente Knut Storberget, at der er tale om svage styringsmekanismer, og at der mangler beslutningsmyndighed og risikoenkendelse i norsk beredskab. ▲